

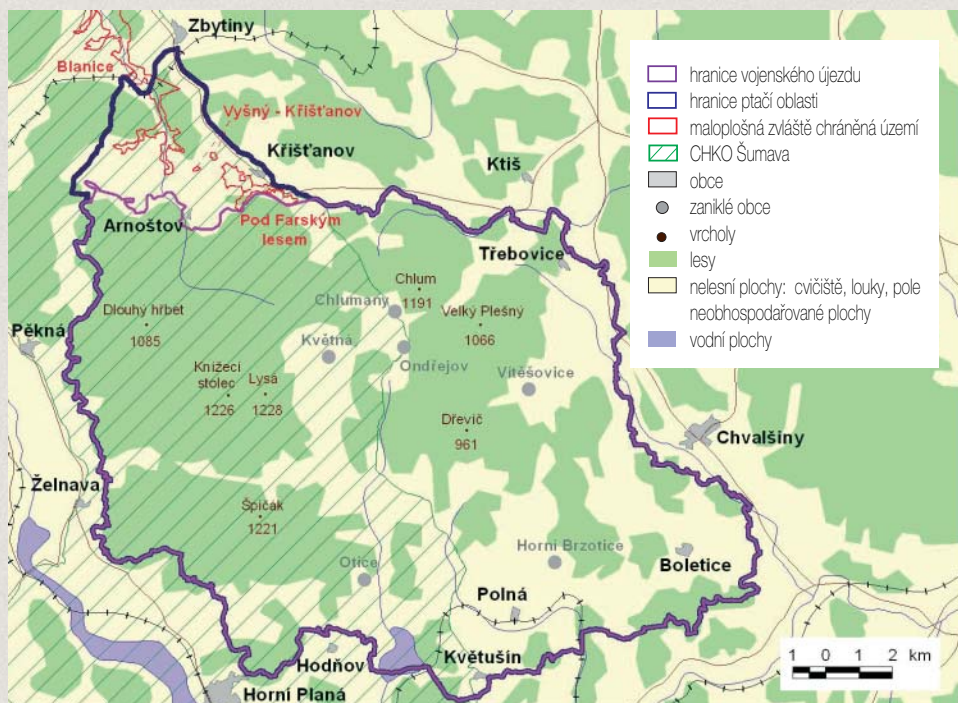
PŘÍRODA BOLETIC

**VÝZNAMNÉHO PTAČÍHO ÚZEMÍ ROKU 2006
A PTAČÍ OBLASTI SOUSTAVY NATURA 2000**

BOLETICE

Významné ptačí území roku 2006 - Ptačí oblast soustavy Natura 2000

Česká společnost ornitologická vydává od roku 2003 brožuru Významné ptačí území roku. Navazuje na ní informační kampaň seznamující veřejnost s přírodou vybraného území a s jejím případným ohrožením, s tím, jak se místní obyvatelé mohou podílet na ochraně tohoto území a jaké jsou možnosti jeho udržitelného využívání v souladu s potřebami ochrany přírody. Při vydání brožury i při kampani spolupracují hlavní uživatelé území, dotčené orgány státní správy a samosprávy i místní a regionální občanská sdružení. Od konce roku 2004 je většina významných ptačích území v ČR současně ptačími oblastmi soustavy Natura 2000.

Vyhlášení Ptačí oblasti Boletice a Evropsky významné lokality Boletice předcházela kampaň nevládních ekologických organizací. Sdružení Calla, podporované některými akademickými a vědeckými pracovišti i jednotlivými biology, se stalo jejím iniciátorem a koordinátorem. Zatímco cíl prosadit Boletice do soustavy Natura 2000 se již podařilo splnit, úkolem i nadále zůstává zabezpečit ochranu přírodních hodnot ve vojenském újezdu před expanzí nežádoucích investičních akcí.

S termíny „významné ptačí území“, „ptačí oblast“ a „evropsky významná lokalita“ se čtenáři seznámí na straně 7.

Újezdní
úřad
vojenského
újezdu
Boletice

Velvyslanectví
Nizozemského
království

PŘÍRODNÍ POMĚRY

Území na pomezí Šumavy a Předšumaví mezi Českým Krumlovem, Volary a Lipenskou přehradní nádrží je vrchovinou až hornatinou na pestrém geologickém podloží. Je budováno různorodými horninami. Ve střední a severní části převažují granulity a ruly, nejvyšší část na jihozápadě je tvořena durbachity (hornina s vysokým obsahem živin příbuzná žule) a nižšími polohami na východním okraji probíhá tzv. pestrá série, tvořená kyselými a bazickými horninami (ruly, křemence, amfibolity, krystalické vápence). Údolí jsou zčásti vyplněna čtvrtohorními sedimenty, např. svahovinami. Místa, zejména v centrální a severní části, se vytvořila ložiska rašeliny. Půdní pokryv je velmi různorodý a závisí na matečném substrátu – největší podíl mají hnědé lesní půdy různých typů, pseudogleje a gleje.

Nejvyšším vrcholem oblasti je Lysá (1228 m n. m.), nejnižše položeným místem Dolanský potok u Křenova (548 m n. m.).

Krajina v okolí bývalých osad Květná a Nová Víska, v pozadí pramenná oblast Puchěřského potoka pod Chlumany a vrchol Chlumu
Foto J. Ševčík

Území je významnou pramennou oblastí. Jeho větší část patří k povodí Vltavy, menší část k povodí Blanice. Pramení tu Blanice, potoky Puchěřský, Markovský (Křemžský), Chvalšinský, Polečnice, Olšina a množství drobnějších toků. Z 56 vodních nádrží je největší rybník Olšina (112 ha), zřízený počátkem 14. století.

Klima je dosti různorodé, především v závislosti na nadmořské výšce. Nejvlhčí a nejchladnější jsou vysoké návětrné polohy vrchů v západní části, zatímco střed a východ území leží ve srážkovém stínu a je ovlivněn föhnovým efektem. Ten území výrazně vysušuje a otepluje. To je důvodem, proč právě zde řada teplomilných prvků fauny a flóry dosahuje výškového maxima v České republice. Příhodné klima ovlivnilo také ranou kolonizaci území. Významným klimatickým jevem jsou i četné inverzní situace v kotlinovitých údolích.

Kdyby zde nepůsobil člověk, rostly by téměř všude lesy. Přírozené bezlesí je plošně nevelké a je vázané na vyšší skalní útvary a snad i na některé malé plošky na rašelině. V souvislosti s výškovou členitostí se zde nachází několik vegetačních stupňů (bukový až smrkjedlobukový, smrkový stupeň zde nepředpokládáme). Dnešní vegetační kryt je však ovlivněn člověkem, a to kácením i dalšími zásahy do druhové skladby lesů. Zatímco vyšší polohy na západě jsou převážně zalesněné, ve střední a východní části se setkáváme s mozaikou lesů a odlesněných ploch. V bezlesí se vyvinuly cenné typy polopřírozené náhradní vegetace: křoviny i luční vegetace různých typů.

Podzim na Chlumu

Foto J. Kubová

BOLETICE DŘÍVE A DNES

Území dnešního Vojenského újezdu Boletice bylo osídlené již v prehistorické době. Na východním okraji území se na vrchu Raziberg nacházejí viditelné zbytky hradiště z doby kolem roku 500 př. n. l. Toto sídliště bylo zřejmě jedním z kamínek na dálkové obchodní stezce na trase z Bavor nebo Rakous do nitra české kotliny. Z éry římské a z doby stěhování národů informace o osídlení chybějí. Nejstarší doklady o osídlování zdejšího kraje pocházejí z období rané kolonizace ve středověku. První osady zde byly založeny ve 2. polovině 13. století, a to v nižší a teplejší východní části. Vzácnou památkou z této doby je kostel sv. Mikuláše v Boleticích, který se zachoval až do současnosti.

Osídlování postupovalo směrem na západ, do vyšších poloh a na počátku 15. století se na delší dobu zastavilo na úpatí Špičáku, Lysé a Chlumu. Až později (v roce 1518) byl v sedle pod Chlumm založen Ondřejov. Vysoko položená západní část zůstávala dále neosídlená, ačkoli např. pramenná oblast Blanice byla odlesněna již před polovinou 18. století. Teprve kolonizace na přelomu 18. a 19. století doplnila síť dřevařských osad v drsném horském prostředí.

Zdejší obyvatelstvo bylo převážně německé národnosti a muselo po skončení 2. světové války opustit svoje domovy. Obce a osady nebyly

Románský kostel sv. Mikuláše v Boleticích je vzácnou historickou památkou
Foto A. Bauerová

znovu dosídleny a území bylo předurčeno k výcviku armády. Vznikl zde rozsáhlý výcvikový prostor a téměř všechny domy v obcích a osadách postupně zchátraly a rozpadly se. V současnosti jsou zde jen čtyři sídelní útvary (Boletice, Polná, Květušín a Třebovice) a dvě samoty (Otiče a Křišťanov). S přechodem pod vojenskou správu zde zanikla prakticky veškerá orná půda. Zemědělsky byly vyžívány jen pozemky v okrajových částech (louky a pastviny). Na neobhospodařovaných a vojensky nevyužívaných plochách se na někdejší zemědělskou půdu začal vracet les.

Na rozsáhlých plochách vojenského prostoru byla vybudována různorodá výcviková zařízení – součinnostní střelnice, střelnice bojových vozidel, dělostřelecká střelnice, protitanková střelnice, pěchotní střelnice, cvičiště boje o osadu a výcviku taktiky v mírových operacích, cvičiště řízení bojových vozidel, automobilní cvičiště, vodní cvičiště, taktické směry. Prostor je určen k výcviku jednotek Armády ČR a dalších členských států NATO a států Partnerství pro mír, jednotek radiační, chemické a biologické ochrany, ozbrojených složek ČR a složek Integrovaného záchranného systému ČR, k přípravě zahraničních misí, k výcviku překonávání vodní překážky a k dalším účelům.

Současně s vojenským újezdem vznikly Vojenské lesy a statky Horní Planá. Základním posláním VLS ČR, s. p. – divize Horní Planá, které je určeno Zakládací listinou vydanou ministrem obrany ČR, se stala péče o lesy, lesní a zemědělský půdní fond. K hlavnímu bohatství přírody

Boletice v první polovině 20. století

Počet sídel	52
Počet obyvatel	asi 6 500
Kostely	5 (3 zničeny)
Pošty	3
Školy	5

Vojenský újezd Boletice

Zřízen usnesením vlády z 8. 10. 1949 a 8. 6. 1950 ke dni 1. 12. 1950	
Rozšířen usnesením vlády z 6. 2. 1952 ke dni 1. 2. 1952	
Současná rozloha	21 949 ha
Výcvik vojsk	8 222 ha
Hospodářská činnost (VLS Horní Planá)	13 726 ha
Počet sídel	4 + 2 samoty
Počet obyvatel	270
Sídlo újezdního úřadu	Boletice

Při vzniku vojenského újezdu byla většina obcí a osad zrušena

Foto B. Kloubec

Boletice patří lesy v komplexech Knížecího Stolece a Chlumu. Počátky cílevědomého hospodaření v lesích je možno spojovat s knížecím rodem Schwarzenbergů. Výsledkem vysoké úrovně práce generací lesáků je začlenění vojenského újezdu do soustavy Natura 2000. VLS Horní Planá pečují také o zemědělskou půdu s ekologicky zaměřeným zemědělstvím. Neméně důležitou oblastí je péče o vodní toky a rybníky, mezi nimiž dominuje rybník Olšina. Hlavní chovanou rybou je kapr a pstruh duhový. VLS Horní Planá spravují rovněž honitbu, která je pojmenovaná Knížecí Stolec podle jedné z dominant vojenského prostoru.

Zatímco běžná česká krajina byla v průběhu 2. poloviny 20. století postižena industrializací a kolektivizací s rozsáhlými pozemkovými úpravami, příroda boletického vojenského újezdu tyto zásahy nezaznamenala. Téměř se jí vyhnuly

Pohled na severní část Vojenského újezdu Boletice. V popředí rybník Okrouhlík, uprostřed vojenské cvičiště Třebovice, za ním zalesněný hřeben Plešného

Foto J. Ševčík

rozsáhlé meliorace i větší zátěž v podobě dávek umělých hnojiv a pesticidů. Stejně tak nepoznala znečištění vod z komunálního odpadu.

Současné lesnické metody v boletických lesích jsou založeny na podpoře přirozené obnovy a orientaci na podrostní hospodaření

Foto J. Flíček

Dnes si jen málokdo vzpomene, že jelen lesní (*Cervus elaphus*) Boleticko znovu osídlil až po druhé světové válce, zhruba 130 let poté, co byli na příkaz Schwarzenberga z roku 1817 šumavští jeleni vystřeleni

Foto J. Bohdal

OCHRANA A VÝZKUM

Boletice jsou unikátním územím mezinárodního významu, kterému se dostává ochrany v rámci soustavy Natura 2000, a to jak podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků, tak podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Ptačí oblast Boletice (23 546 ha) byla zřízena vládou ČR nařízením č. 19/2005 Sb., ze dne 15. prosince 2004. Zahrnuje celý Vojenský újezd Boletice a území o ploše asi 1600 ha, přesahující hranice újezdu směrem ke Zbytinám. Předmětem ochrany je 5 druhů ptáků. Jen s předchozím souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody lze v ptačí oblasti, mimo současně zastavěné a zastavitelné území obcí, provádět činnosti vyvolávající změnu výše ustálené hladiny povrchové a podzemní vody, která by mohla způsobit změnu biotopu druhu, pro který je ptačí oblast zřízena, udržovat odvodňovací systémy a měnit druh pozemků a způsoby jejich využití. Nařízení vyjmenovává i činnosti, k nimž předchozí souhlas potřebný není, včetně využívání území vojenského újezdu pro potřeby obrany státu.

Evropsky významné lokality Boletice a Polná byly vymezeny nařízením vlády ČR č. 132/2005 Sb., ze dne 22. prosince 2004. Obě leží ve vojenském újezdu. První lokalita je rozlehlá

Statistiky VLS Horní Planá dokumentují nepřetržitý pokles stavů tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) od konce druhé světové války: 1948-1956 133, 1967 73, 1976 49, 1987 10 kusů. V posledních letech byl tento velice vzácný druh opakovaně zjištěn jen na dvou místech

Foto L. Hlásek

(20 348 ha) a chrání devět typů přírodních stanovišť, dva druhy obratlovců, čtyři druhy bezobratlých živočichů a jeden druh rostliny. Druhá je naopak velmi malá (0,64 ha) a chrání jediný druh – hořeček český (*Gentianella bohemica*).

Mezinárodní význam přírody Boletic podtrhuje rovněž jejich vyhlášení významným ptačím územím (v hranicích shodných s ptačí oblastí) a botanicky významným územím složeným z několika částí o celkové rozloze 10 803 ha.

Do více než poloviny ptačí oblasti (57 %) zasahuje Chráněná krajinná oblast Šumava. Zatímco ve vojenském újezdu dosud žádná maloplošná zvláště chráněná území vyhlášena nebyla, do části ptačí oblasti za jeho hranicemi zasahuje 136,9 hektary národní přírodní památka Blanice. V ní je předmětem ochrany perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*). Leží zde také přírodní rezervace Pod Farským vrchem (83 ha), která chrání bývalé jalovcové pastviny a rašelinná společenstva, a přírodní památka Vyšný - Kříšťanov (4,42 ha), kde je motivem ochrany louka s šafránem bělokvětvým (*Crocus albiflorus*).

Na území Vojenského újezdu Boletice vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny újezdní úřad v rozsahu působnosti obecních úřadů, obcí s rozšířenou působností, krajů i správ národních parků a chráněných krajinných oblastí. Ministerstvo obrany na území vojenských újezdů zpracovává ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody, zřizuje přírodní rezervace a přírodní památky a jejich ochranná pásma, stanovuje jejich ochranné podmínky, schvaluje plány péče o tato zvláště chráněná území, uděluje výjimky ze zákazů atd. (§ 78 zákona č. 114/1992 Sb.). Pro část ptačí oblasti, která přesahuje hranice újezdu, je orgánem ochrany přírody Správa NP a CHKO Šumava. Výjimkou jsou pozemky, na kterých hospodářství VLS ČR, s. p. Tam je orgánem ochrany přírody Ministerstvo životního prostředí.

První zprávy o přírodě Boletic pocházejí z 2. poloviny 19. století. Začátkem 20. století následoval přehled asi 30 zajímavých nálezu rostlin, ale i nadále území zůstávalo ve stínu pozornosti badatelů. V létě 1950 byl při průzkumu drobných savců v připravovaném vojenském prostoru odchycen první šumavský rejsek černý (*Neomys anomalus*). Další dílčí informace o drobných savcích byly zís-

Pramenná oblast a horní tok Blanice nebyly postiženy intenzivním hospodařením. Proto mohou sloužit jako modelové území k výzkumu i záchraně kriticky ohrožené perlorodky říční (*Margaritifera margaritifera*). Foto J. Kubová

kány při odchycích u bývalé osady Sádlna v rámci parazitologického průzkumu Šumavy v letech 1955-1975. Většinou však v prvních čtyřiceti letech existence vojenského újezdu biologové poznávali přírodu tohoto území jen při vojenské službě nebo prostřednictvím informací pracovníků

Natura 2000 je soustava lokalit chránících ohrožené druhy rostlin a živočichů a přírodní stanoviště na území Evropské unie. Tvoří jí lokality vyhlášené podle dvou hlavních právních předpisů na ochranu přírody v Evropské unii, které byly začleněny do legislativy ČR v novele zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:

- Směrnice o ochraně volně žijících ptáků (zkráceně směrnice o ptácích)
- Směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích)

Ptačí oblasti (*Special Protection Areas*, SPAs) se vyhláší pro druhy vyjmenované v příloze I směrnice o ptácích a pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy, které v příloze I uvedeny nejsou. Nejsou zvláště chráněnými územími. Zřizuje je vláda nařízením, která neobsahují zákazy, ale mohou stanovit činnosti, vyžadující souhlas orgánu ochrany přírody. V ČR se ptačí oblasti určily pro 41 druhů přílohy I a pro šest stěhovavých druhů.

Evropsky významné lokality (*Sites of Community Importance*, SCIs) jsou místa, v kterých se chrání přírodní stanoviště vyjmenovaná v příloze I nebo stanoviště druhů rostlin a živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích. Z těchto příloh se v ČR vyskytuje 60 přírodních stanovišť, 74 druhů živočichů a 40 druhů rostlin. Národní seznam 864 evropsky významných lokalit stanovila vláda ČR naří-

zdejších lesů a statků a z myslivečských statistik, vedených po existenci újezdu a dokumentujících vývoj populací významných druhů zvěře.

V 70. a 80. letech 20. století byly nejzajímavější zprávy o hnízdění orla křiklavého (*Aquila pomarina*). Výsledky rozsáhlejšího botanického výzkumu z této doby zůstaly nepublikovány. V 90. letech výzkumné aktivity narůstají. Jsou studována ptačí společenstva šesti nelesních stanovišť a dvou zbytků pralesů, publikován nález popelivky sibiřské (*Ligularia sibirica*) a souhrnný materiál o vegetaci vodních makrofyt. Nepřetržitě se od poloviny 90. let sčítají a kroužkují samci chřástala polního (*Crex crex*) a při této příležitosti registrují i další vzácné druhy. Množství nových poznatků přináší orientační botanický a entomologický průzkum. V letech 2001-2004 se uskutečnilo ve vojenském újezdu rozsáhlé mapování biotopů a v letech 2004 a 2005 v celé ptačí oblasti sčítání ptáků na více než 2000 bodech a doplňkově sčítání tetřevů, sov a druhů vodních ploch a vodotečí.

zením. Evropská komise nyní prověřuje, zda všechny lokality jsou skutečně evropského významu a naopak, zda byl vybrán dostatečný počet reprezentativních míst.

Významná ptačí území (*Important Bird Areas*, IBAs) se vyhláší v rámci stejnojmenného programu mezinárodního sdružení nevládních organizací na ochranu ptactva BirdLife International. Cílem programu je určit a chránit síť lokalit, důležitých jako hnízdiště, zimoviště a tahové zastávky ohrožených druhů ptáků. Území se určují podle standardních vědeckých kritérií, použitelných na třech úrovních – celosvětové, evropské a Evropské unie. Kritéria pro EU byla Evropským soudním dvorem uznána jako kritéria vhodná pro určování ptačích oblastí soustavy Natura 2000. Národní seznamy významných ptačích území Evropská komise používá jako podklad pro posouzení, zda členský stát svou povinnost vyhlásit ptačí oblasti splnil dostatečně.

Botanicky významná území (*Important Plant Areas*, IPAs) vyhláší mezinárodní sdružení vládních a nevládních organizací PlantLife International v Evropě zaštiťuje sdružení Planta Europa. Určována jsou podle mezinárodně stanovených kritérií a při výběru jsou zvažovány nejen kvetoucí rostliny, ale i kapradorosty, mechorosty, lišejníky, řasy a houby. Botanicky významných území je u nás 70. Označují místa, jejichž přírodních hodnot bychom si měli nejvíce vážit.

BIOTOPY

Biotopy ve Vojenském újezdu Boletice odrážejí pestrost podmínek prostředí i rozmanitost lidských vlivů. V letech 2001–2005 zde probíhalo celoplošné mapování biotopů a to přineslo informaci o výskytu 21 stanovišť, která hodnotí příloha I směrnice o stanovištích jako evropsky významná („naturová“)*. Z tohoto počtu je jich šest tzv. prioritních**. Tato evropsky významná stanoviště interpretuje Katalog biotopů České republiky a zavádí poněkud jemněji vymezené jednotky. Podle něj se zde vyskytuje celkem 49 typů přírodních biotopů, z nich 28 naturových (z toho 9 prioritních). Zde se přidružujeme názvosloví podle Katalogu biotopů. Některé z biotopů se v tomto území vyvinuly nebo dochovaly v nebyvalém rozsahu, proměnlivosti či kvalitě.

Květnatá jedlina v masivu Dřevčice

Foto A. Vydrová

Lesy zabírají přibližně 60 % rozlohy a tvoří je především bučiny květnaté* a acidofilní*. Jejich proměnlivost odráží nejen gradient nadmořské výšky, ale i pestrost geologického podloží, orientace svahů apod. V masivu Knížecího stolce najdeme na durbachitu bohaté květnaté kyčelnicové bučiny, které v nejvyšších polohách přecházejí v acidofilní smrkové bučiny. Na chudších granulitech se střídají květnaté kostřavové bučiny s kyselými bučinami bikovými. V polohách pod 900 m je buk velmi často nahrazen jed-

Druhově bohaté květnaté bučiny se vyskytují především v oblasti Knížecího stolce

Foto A. Vydrová

lí. Zdejší jedliny nemají svou zachovalost a rozlohou v ČR obdoby. Některé porosty bučin a jedlin mají dnes pralesovitý charakter.

Na prudkých svazích na zazemněných drolnách tvoří vegetaci suťové lesy**. V jejich stromovém patře najdeme především javor klen, místy má také významný podíl jedle.

Pozoruhodným typem lesní vegetace jsou porosty na vápencích. Jsou hodnoceny jako střeodoevropské bazifilní teplomilné doubravy**, ačkoli ve stromovém patře převládá borovice lesní. Jejich podrost je druhově velmi bohatý, často je provázají i vzácné a ohrožené druhy vstavačovitých.

V západní části se v plošším reliéfu objevují podmáčené smrčiny*. Jde o jediný typ přírodního biotopu, kde i v minulosti převládal smrk.

Loutecký potok protéká světlým údolím, kde jeho břehy lemuje horská olšina s olší šedou

Foto A. Vydrová

Ruiny domů v bývalých sídlech postupně zarůstají náletové dřeviny, zejména břzy a javory

Foto B. Kloubec

Na rašelíně se vyskytují různé typy rašelinných lesů. Většinou jde o rašelinné brusnicové bory** nebo rašelinné březiny**, v údolí Puchéřského potoka také blatkový bor**. V jejich podrostu se uplatňují početné mechorosty, ale i vzácný rojovník bahenní (*Ledum palustre*) nebo kyhanka sivolistá (*Andromeda polifolia*).

Na lesních prameništích a podél potoků najdeme nivní lesy, a to ve vyšších částech horské olšiny s olší šedou**, zatímco na prameništích a podél potoků v nižších částech údolní jasanovo-olšové luhy** s olší lepkavou. Luhy na mnoha místech postrádají prvky, které v běžné krajině poukazují na splachy živin z polí či z odpadů.

Ačkoli křoviny a nálety nepatří mezi tzv. naturové biotopy, ve vojenském újezdu mají nebyvalý rozsah a význam. Jsou to porosty, které vznikají spontánní sukcesí dřevin na dřívějších

odlesněných plochách. Na vlhkých místech rostou mokřadní vrbiny s keřovými vrbami, v okolí rybníka Olšina jsou nízké křoviny se sibiřským tavolníkem vrbolistým (*Spiraea salicifolia*). Na suchých stanovištích najdeme vysoké mezofilní a xerofilní křoviny s trnkou obecnou (*Prunus spinosa*) nebo lískou (*Corylus avellana*). Zejména lísková křoví mají často druhově bohatý podrost květnatých bučin.

Rovněž březové, osikové nebo javorové nálety mají značný plošný rozsah. Najdeme je např. na místech bývalých obcí a osad, případně i na bývalých polích, v kamenných tarasech apod. Také jejich prostřednictvím se na dřívě odlesněné plochy spontánně vrací les. Na některých vojenských cvičištích je však stádium křovin nebo náletů udržováno nepravdělným vyřezáváním, čímž vzniká vhodné prostředí pro některé specializované druhy rostlin i živočichů.

Zdánlivě nehostinná, pásovými vozidly rozrytá výcviková plocha v prostoru bývalé obce Horní Brzotice je stanovištěm skřivana lesního (*Lullula arborea*), který je jedním z předmětů ochrany ptáčích oblastí

Foto P. Bürger

V pramenné oblasti Černého potoka na západním okraji Vojenského újezdu Boletice se nachází komplex druhově bohatých rašelinných luk s četnými chráněnými druhy Foto A. Vydrová

Nelesní biotopy jsou ještě pestřejší než biotopy lesní. Daleko více než u lesů se v nich uplatňuje různorodost lidských aktivit. Na suchých stanovištích na chudých půdách jsou to zejména ve vyšších polohách podhorské a horské smilkové trávníky**, které místy přecházejí do sekundárních podhorských a horských vřesovišť*. Na živinami bohatších stanovištích se vyskytují mezofilní ovsíkové louky*, výše horské trojštětové louky*. Často se vyvíjely teprve v posledních desetiletích na místech po opuštěných polích, což ovlivňuje jejich druhovou rozmanitost. Na vápencích se objevují bohaté širokolisté suché trávníky*. Jejich součástí jsou nezdřívka i vzácné

a ohrožené druhy, např. hořec křížatý (*Gentiana cruciata*). Na suchých okrajích dřevinných porostů se místy vyvinula i vegetace mezofilních bylinných lemů.

Vlhkomilné porosty reprezentují vlhké pcháčkové louky, v nichž se často vyskytují chráněné prstnatce májové (*Dactylorhiza majalis*). Pokud se tyto porosty dlouhodobě neobhospodařují, mohou se přeměnit na vlhká tužebníková lada* s dominantním tužebníkem jilmovým (*Filipendula ulmaria*). Typickým prvkem jsou střídavě vlhké bezkolencové louky*.

Velký význam mají porosty na rašelinných loukách a rašeliništích. Nevápnitá mechová sla-

Na vrchovišti u Nové Vísce roste suchopýr pochvatý (*Eriophorum vaginatum*) Foto A. Vydrová

Na potoce pod Květušínem lze najít druhově bohatá tužebníková lada bez známek eutrofizace Foto A. Vydrová

Tůňka s rdestem alpským (*Potamogeton alpinus*) na rašeliništi u Nové Vísky Foto A. Vydrová

tinistiště* a přechodová rašeliniště* se vyznačují porosty s převládajícími nízkými ostřicemi nebo mechorosty. V běžně obhospodařované krajině dnes vesměs přežívají jen v maloplošných chráněných územích. V podmínkách vojenského újezdu v nich sukcese probíhá mnohem pomaleji, protože se zde neprojeví splachy živin.

V severozápadní a střední části vojenského újezdu jsou i vrchoviště otevřená** nebo degradovaná*. Tyto horské biotopy provází suchopýr pochvatý (*Eriophorum vaginatum*) nebo červeně zbarvené rašeliničky. Některé lokality vrchovišť jsou narušeny někdejší borkováním – těžbou rašeliny na otop.

Ve střední a východní části území byla zjištěna makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod* a v loužích na rozježděných cestách se periodicky objevuje i vegetace parožnatek*. Dále zde byla zjištěna makrofytní vegetace vodních toků*. Na více místech se objevuje vegetace letněných rybníků* a vegetace vytrvalých obojživelných bylin*, v níž rostou druhy přizpůsobené kolísání vodní hladiny. Na březích vodních nádrží se často objevuje vegetace vysokých ostřic a také rákosiny eutrofních stojatých vod. Zajímavostí jsou i luční prameniště s typickou zdrojovkou potoční (*Montia hallii*).

Komplex mezofilních luk v oblasti bývalé obce Nový Špičák

Foto A. Vydrová

PTÁCI

Unikátní komplex biotopů v Ptačí oblasti Boletice hostí i pestrou avifaunu. Pro její formování mělo největší význam desítky let trvající ponechání velkých ploch bez zásahů v kombinaci s intenzivní vojenskou činností a částečným lesním hospodařením. Doposud byl v ptačí oblasti prokázán v hnízdním období výskyt 136 druhů ptáků.

Jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*) se vyskytuje roztroušeně v celém území ptačí oblasti, hlavně však v přirozených smíšených lesích a na lesních okrajích Foto P. Bürger

Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*) obývá staré smrčiny a smíšené porosty, zvláště zbytky pralesních porostů s větším počtem odumírajících stromů Foto L. Hlášek

Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) je v ptačí oblasti nejběžnější sovou. Obývá různé typy lesů ve všech nadmořských výškách, hlavně starší jehličnaté porosty. Hnízdí nejčastěji v dutinách po strakapoudu velkém Foto L. Hlášek

Z hlediska České republiky i celé střední Evropy se jedná o mimořádně hodnotné území, ve kterém se vyskytuje celá řada vzácných, ohrožených nebo jinak významných druhů ptáků. Byl tu zjištěn výskyt 53 zvláště chráněných druhů a 66 druhů zařazených do návrhu Červeného seznamu ptáků České republiky, 40 zájmových druhů evropské ochrany přírody a 28 druhů přílohy I směrnice o ptácích, z nichž pět je předmětem ochrany ptačí oblasti.

Početnost řady druhů v ptačí oblasti představuje významný podíl celostátní populace. To se týká nejen druhů, pro něž byla Ptačí oblast Boletice zřízena, ale i některých dalších. Mezi nimi

Význam Ptačí oblasti Boletice z hlediska České republiky: druhy přílohy I směrnice o ptácích, které jsou předmětem ochrany

Druh	Počet párů v ptačí oblasti	% z populace ČR*
Jeřábek lesní	100-150	11,1
Chrástal polní	50-100	3,3
Kulíšek nejmenší	80-120	8,9
Datlík tříprstý	30-50	10,0
Skřivan lesní	70-100	14,0

* počítáno z minimálního počtu párů v ptačí oblasti a ČR

jsou i druhy, které by si na základě nových informací zasloužily zařadit mezi předměty ochrany – sýc rousný (*Aegolius funereus*) a pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*).

Ptačí oblast Boletice je pozoruhodná mimořádným výskytem druhů s výrazně odlišnými ekologickými nároky. Nedaleko od sebe se vyskytují např. druhy smrkových lesů a nejvyšších horských poloh a teplomilné druhy otevřené krajiny. Příklady mohou být datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*), sýc rousný a kos horský (*Turdus torquatus*) na jedné straně a bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*), pěnice vlašská a strnada luční (*Miliaria calandra*) na straně druhé.

Zajímavostí je hnízdění pěnice vlašské v nadmořské výšce 1050 m, přičemž nejvyšší známé výskyty tohoto druhu v jiných částech ČR se pohybují kolem 650 m. Do stejné rekordní výšky vstupuje i krutihlav obecný (*Jynx torquilla*).

Ve vojenském újezdu se vyskytují ve vysoké početnosti druhy, které jsou jinde v jižních Čechách velice vzácné. Jde především o pěnici vlašskou, ale také o bramborníčka černohlavého a strnada lučního.

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) vyžaduje přítomnost suchých ploch bez vegetace. Tyto podmínky nachází především na výcvikových plochách, kde dochází k neustálému narušování půdního povrchu vojenskou technikou Foto L. Hlášek

Volání samců chřástala polního (*Crex crex*) zaslechneme hlavně v noci z neobdělávaných a zamokřených lučních stanovišť i na střelních a výcvikových plochách Foto P. Bürger

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*) obývá většinu výcvikových ploch na otevřených travnatých plochách s nízkou rozptýlenou zelení, hlavně brížkami, vrbami, trmkami a šípky. Její početnost v posledních letech výrazně vzrostla Foto J. Formánek

Chráněné a další významné druhy ptáků lze na základě jejich ekologických nároků rozdělit na tři základní skupiny, přičemž některé druhy mohou využívat i více typů stanovišť:

- druhy s vazbou na zachovalé lesní komplexy: jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*), pušтік bělavý (*Strix uralensis*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), sýc rousný, holub doupňák (*Columba oenas*), datel černý (*Dryocopus martius*), strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*), datlík tříprstý, kos horský, ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*), lejsek malý (*Ficedula parva*)
- druhy, které využívají druhotné nelesní plochy ve více méně stálém stavu, blokovaném nebo obnovovaném vojenskou činností: tetřev obecný (*Tetrao tetrix*), křepelka polní (*Coturnix coturnix*), chřástal polní (*Crex crex*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), skřivan lesní (*Lullula arborea*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), bramborníček černohlavý, pěnice vlašská, fuhýk obecný (*Lanius collurio*), strnad luční
- druhy s vazbou na nelesní plochy ponechané dlouhodobě samovolnému vývoji, s rozptýlenou, hloučkovitou až souvislou zelení, zbytky starých sadů apod.: jeřábek lesní, chřástal polní, bekasina otavní, krutihlav obecný, bramborníček hnědý, pěnice vlašská, fuhýk obecný.

Ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*) je běžným druhem smrčín zejména v západní polovině ptačí oblasti. Hnízda si obvykle staví v mlazínách či tyčkovinách Foto L. Hlášek

Kosa horského (*Turdus torquatus*) zastihneme zejména v jehličnatých porostech ve vyšších polohách v jihozápadní části území Foto O. Bílek

Sýc rousný (*Aegolius funereus*) je druhou nejhojnější sovou ptačí oblasti, se stejným rozšířením jako kulíšek nejmenší. Hnízdí nejčastěji v dutinách po datlu černém Foto L. Hlášek

Tradiční tokaniště tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*) v boletickém vojenském újezdu se nacházejí na stělnicích. Oproti desítkám tokajících tetřívků v nedávné minulosti zůstalo v roce 2005 jen asi 13-15 kohoutků

Foto L. Hlášek

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) obývá rozsáhlejší podmáčené travnaté i rozvolněné náletové plochy a další otevřená mokřadní stanoviště

Foto L. Hlášek

Význam Ptačí oblasti Boletice z hlediska České republiky: další druhy přílohy I a zvláště chráněné druhy, podléající se významně na celostátní populaci

Druh	Počet párů v ptačí oblasti	% z populace ČR*
Tetřívěk obecný	13-15	1,6
Bekasina otavní	40-60	8,0
Pušťík bělavý	2-5	8,0
Sýc rousný	50-80	3,3
Krutihlav obecný	100-150	4,0
Datel černý	100-150	2,5
Kos horský	100-200	14,3
Pěnice vlašská	100-150	3,3
Ořešník kropenatý	50-100	2,0

* počítáno z minimálního počtu párů v ptačí oblasti a ČR

K největším vzácnostem ptačí oblasti patří orel křiklavý (*Aquila pomarina*), v posledních letech opakovaně zastížený v prostoru dřívějšího hnízdiště v prostoru Chlumu, tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*), prokazatelně hnízdící na Chlumu a hlášený i z několika dalších míst, pušťík bělavý, známý ze dvou lokalit, stejně jako strakapoud bělohřbetý. Opakovaně pozorování v hnízdní době byli orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) a moták pilich (*Circus cyaneus*).

Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) je nejhojnějším ptačím druhem na neobhospodařovaných plochách i na vojenských cvičištích

Foto L. Hlášek

ZVÍŘENA A KVĚTENA

Nejcennějším savcem území a předmětem ochrany Evropsky významné lokality Boletice je rys ostrovid (*Lynx lynx*). Jeho opětovný návrat po více než sto letech souvisí s obnovením šumavské populace po vypouštění rysů v Bavorském lese počátkem 70. let a na české straně v 80. letech minulého století.

Mezi navrátilce můžeme počítat také jelena lesního (*Cervus elaphus*) a prase divoké (*Sus scrofa*), kteří se po dlouhé nepřítomnosti objevili po druhé světové válce. Dnes jsou významnou lovnou zvěří.

Běžnými plazy jsou ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*) a zmije obecná (*Vipera berus*), kterou často zastihneme na výcvikových plochách, kamenných snosech mezi travnatými plochami a troskách domů.

Rys ostrovid (*Lynx lynx*) v Boleticích nachází kvalitní lesní porosty se skalnatými terény, dostatek spárkaté zvěře i klid

Foto L. Hlášek

Běžnými žábami v celém území jsou ropucha obecná (*Bufo bufo*) a skokan hnědý (*Rana temporaria*). V zatopených okopec, jámách po granátech, prohlubních a vyjetých kolejších na cestách na výcvikových plochách nalezneme ve velkém počtu čolka horského (*Triturus alpestris*).

Druhým obratlovcem, který je předmětem ochrany Evropsky významné lokality Boletice, je vranka obecná (*Cottus gobio*). Přítomnost této až kolem 15 cm dlouhé rybky indikuje čistotu zdejších vodních toků.

Vranka obecná (*Cottus gobio*) obývá čisté potoky a říčky s kamenitým dnem. Většinu času tráví v krytu pod kameny. Protože jí chybí plynový měchýř, nemůže dobře plavat a pohybuje se jen krátkými poskoky po dně

Foto L. Brejšková

Z bezobratlých živočichů jsou nejlépe prozkoumání denní motýli. Lze tedy očekávat, že další výzkum přinese ještě mnohá překvapení. Předmětem ochrany Evropsky významné lokality Boletice jsou čtyři druhy:

Střevlík Ménetriešův (*Carabus menetriesi*) se vyskytuje v ČR pouze na rašeliništích a rašelinných loukách na Šumavě a v Krušných horách. V Boleticích žije v oblasti rybníka Olšina a na rašeliništích v povodí Puchěřského potoka.

Na vlhkých loukách, kde roste krvavec toten, žijí modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*) a modrásek očkovaný (*Maculinea telejus*). Housenky vylhlé z vajíček nakladených do hlávek totenu se zprvu živí semeníky, poté vypadávají na zem a svůj vývoj dokončují v hnízdech mravenců. Každý druh modráska je vázán na odlišný druh mravence.

Perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*) je dlouhověký mlž, dožívající se až 140 let. Obývá chladné, čisté a málo úživné (oligotrofní) vody potoků a menších řek ve vyšších polohách, pramenících na geologickém podloží s nízkým obsahem vápníku. Masivní schránka jí chrání v prudce tekoucích říčkách před poškozením ledovými krami a převalujícími se šterkem v době velkých průtoků. Velké narušení většiny oligotrofních povodí je hlavní příčinou, proč perlorodka rychle vymírá v celé střední Evropě. Boletický vojenský újezd patří k těm výjimečným územím, kde pramenné oblasti nebyly postiženy intenzivním hospodařením.

Modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*) má na tmavohnědém rubu křídel jednu řadu černých skvrn, čímž se liší od podobného modráška tečkovaného (*Maculinea telejus*), který má na světle šedém rubu křídel dvě řady skvrn Foto J. Hlášek

Jen na několika málo místech střední Evropy je možné ještě najít potok nebo říčku, jejichž dno je dosud takto dlážděno perlorodkami říčnými (*Margaritifera margaritifera*). Nejzachovalejší lokality se nacházejí právě na Šumavě Foto J. Hruška

V květeně Boletic je patrný přechod od relativně teplomilné květeny na východě po horskou květeny vysoko položených částí na západě. V území bylo zjištěno na 180 chráněných, ohrožených a jinak významných druhů cévnatých rostlin na více než 4000 lokalitách. Řada teplomilných druhů zde dosahuje výškových maxim v ČR, např. záraza bílá (*Orobancha alba*) vystupuje do 1000 m n. m. a dřišťál obecný (*Berberis vulgaris*) do 960 m n. m. V území nechybějí druhy původu sibiřského, např. ptačinec dlouholistý (*Stellaria longifolia*) a rojovník bahenní (*Ledum palustre*), horské druhy alpské, např. kerblík lesklý (*Anthriscus nitida*) nebo řeřišnice třílistá (*Cardamine trifolia*), teplomilné druhy, jejichž výskyt souvisí s Podunajím, např. žebříce pyrenejská (*Libanotis pyrenaica*), i typické druhy střeoevropské, např. starček potoční (*Tephrosia crispa*) nebo zvonečník černý (*Phyteuma nigrum*). Velmi typický je výskyt početných populací hruštičkovitých (celkem 5 druhů) a vstavačovitých (15 druhů), který je dalším dokladem vysoké kvality prostředí ve vojenském újezdu.

V území se vyskytují dva druhy rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích, pro které byly určeny evropsky významné lokality:

Popelivka sibiřská (*Ligularia sibirica*), reliktní druh s rozsáhlým areálem v severovýchodní Evropě a na Sibiři, který se v rané době pole-

dové rozšířil do střední Evropy jako součást vegetace boreální tajgy, je předmětem ochrany Evropsky významné lokality Boletice. V České republice roste už jen ve dvou dalších oblastech - na Českolipsku a u Bělé pod Bezdězem.

Hořeček český (*Gentianella bohemica*) se vyskytuje převážně v České republice a jen nepatrně zasahuje do Bavorska a Rakouska. V boletickém vojenském újezdu roste na dvou místech. Jedna z těchto populací patří ke třem nejpočetnějším v celém areálu a je proto motivem ochrany Evropsky významné lokality Polná. Hořeček český je mimořádně citlivý dvouletý druh, závislý především na managementu stanovišť a výkyvech klimatu.

Popelivka sibiřská (*Ligularia sibirica*), až dva metry vysoká mokřadní rostlina, roste ve Vojenském újezdu Boletice v rašelinných lesích u rybníka Olšina Foto A. Vydrová

Hořeček český (*Gentianella bohemica*) byl dříve u nás hojnou rostlinou, dodnes však zbylo sotva pět desítek lokalit, které se nacházejí převážně v Pošumaví Foto A. Vydrová

BUDOUCNOST BOLETIC ?

Jaká je budoucnost Ptačí oblasti Boletice? Na jedné straně pokračování vojenského využívání 93 % její rozlohy, na druhé straně, jak se dočteme v Programovém prohlášení Rady Jihočeského kraje pro volební období 2004–2008, „převedení území Vojenského újezdu Boletice pod veřejnou správu s cílem revitalizace tohoto území při současném zachování jeho přírodních hodnot“.

Jaké klady a zápory by přinesla další existence vojenského cvičiště? Pokračování stávajícího stavu zaručuje především ochranu před eutrofizací prostředí, která představuje pro unikátní boletickou přírodu smrtelné nebezpečí. Jednotná majetková držba celého území státem umožňuje postupné přesouvání aktivit a zajišťuje dlouhodobější cykly samovolného vývoje na velkých plochách. Naproti tomu v běžné krajině mívají jednotlivé parcely stále a specifikované využití (les, louka atd.). Vedlejším efektem vojenské činnosti je udržování cenných lokalit ve stavu, který je nezbytný pro mnoho mizejících organismů. Zápor je, že veřejnost nemá možnost se s krásami zdejší přírody seznámit. Nepočítáme-li cvičící vojska, v prostoru žije a pracuje jen nevelký počet obyvatel a vstup je možný jen na základě povolení Újezdního úřadu vojenského újezdu Boletice. Prvním krokem, který nabízí

Hodnocení důsledků koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti

Jakákoliv koncepce nebo záměr, který může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, podléhá hodnocení jeho důsledků na toto území a stav jeho ochrany (§ 45h odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

Jde-li o negativní vliv na lokalitu s prioritními typy stanovišť nebo prioritními druhy, lze koncepci nebo záměr schválit, případně řešení v rámci územně plánovací dokumentace přijmout jen z důvodů týkajících se veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti nebo příznivých důsledků nesporného významu pro životní prostředí. Jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu mohou být důvodem ke schválení jen tehdy, vydala-li k zamýšlené koncepci nebo záměru stanovisko Komise. (§ 45i odst. 10).

příležitost alespoň k částečnému poznání boletického újezdu, je otevření některých jeho okrajových částí, kde lze zaručit bezpečnost návštěvníků, pro tzv. měkkou turistiku. Z tohoto kroku by měly mít prospěch i přilehlé obce, v kterých turisté budou hledat zázemí.

Jaké jsou představy o civilním využití prostoru? To nejlépe dokumentuje záměr vybudovat zde velké zimní středisko, který je v příkrém rozporu se zájmy ochrany přírody. Pokud armáda boletický prostor opustí, vytvoříme v území, v souladu s potřebami ochrany přírody, síť turistických stezek, cyklostezek, hippostepek a běžeckých tratí, koncipovaných současně jako naučné stezky. Využijme případně i některá výcviková zařízení. Veškeré zázemí (ubytování, stravování, parkoviště aj.) ale situjme pouze do obcí vně hranic území a do stávajících sídelních útvarů uvnitř prostoru, aniž by došlo k jejich zvětšování. Velkým problémem pak ovšem bude financování údržby území. Alternativou nemůže být péče jen o několik nejceněnějších přírodních partií a „běžné“ hospodaření ve zbývajícím území.

Dejme přednost tomu, aby se unikátní boletická příroda mohla do budoucna stát zásobárnou života pro obnovení a znovuoživení dnešní těžce zkoušené civilizované krajiny. Využijme rovněž příležitost k odkrývání dosud nepoznaných ekologických zákonitostí.

Sněhové podmínky v Boleticích se ve srovnání s první polovinou 20. století výrazně zhoršily Foto B. Kloubec

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí je občanské sdružení, které vzniklo v roce 1991. Svůj název nese podle chráněné rostliny – ďábličky bahenního (*Calla palustris*).

Calla vstupuje do správních řízení, kde se rozhoduje o činnostech a stavbách ovlivňujících přírodu a krajinu. Snaží se o zvýšení a zkvalitnění účasti veřejnosti při rozhodování. Prosazuje trvale udržitelnou energetiku s obnovitelnými zdroji v zákonech, koncepcích i osvětovými aktivitami. Pořádá přednášky, exkurze, semináře a výstavy, vydává informační materiály a zpravodaj Ďáblík. Provozuje databázi obnovitelných zdrojů energie (www.zdrojeenergie.cz). Radí občanům a místním iniciativám v problematice ochrany přírody a krajiny a účasti ve správních řízeních. Přitom klade důraz na správný a odborný postup při jednání s orgány státní správy a samosprávy. Zajišťuje také poradenství pro jednotlivé občany, kteří mají zájem spojit energii nebo ji získávat z obnovitelných zdrojů. Calla je členem Sítě ekologických poraden ČR (STEP) a Krajské sítě environmentálních center v jižních Čechách (KRASEC).

Calla se rovněž zaměřuje na tvorbu územních plánů i rozvojových a odvětvových regionálních koncepcí. Podporuje veřejnou debatu o problematických projektech, jako je konečné úložiště radioaktivních odpadů, lyžařský areál v Boleticích apod. Podílí se na údržbě Národní přírodní rezervace Brouskův mlýn.

Poštovní adresa: P. O. BOX 223, 370 04 České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Tel., fax a záznamník: + 420 387 310 166

Tel.: + 420 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: www.calla.cz

Česká společnost ornitologická (ČSO) je dobrovolné sdružení zájemců o pozorování, ochranu a výzkum ptáků. Působí od roku 1926 na území celé České republiky, kde zastupuje BirdLife International – celosvětové sdružení organizací zaměřených na ochranu ptáků, které působí ve více než stovce zemí světa.

Pilíři činnosti ČSO jsou výzkum a ochrana ptáků a jejich prostředí a propagace ochrany přírody. Mezi nejvýznamnější programy patří Významná ptačí území, monitoring hnízdičích i zimujících populací ptáků, projekt Zemědělství a rozvoj venkova či program Volná křídla, zabývající se potíráním nezákonných aktivit namířených proti ptačtvu.

ČSO se účastní legislativního procesu, vstupuje do správních řízení, navrhuje vyhlášení zvláště chráněných území, je zastoupena v národních výborech pro mezinárodní úmluvy v ochraně přírody. Připravila návrh ptačích oblastí, které tvoří část soustavy Natura 2000 v ČR. Podílela se na přípravě a propagaci dotačních programů, které podporují šetrné způsoby zemědělského hospodaření. Oblíbenými akcemi pro veřejnost jsou Vítání ptačího zpěvu, Světové či Evropské festivaly ptačtva a pravidelná kampaň Pták roku.

ČSO svým členům nabízí členství v regionálních pobočkách, možnost zapojit se do některého z výzkumných či ochrannářských programů, využívat bohatou knihovnu a terénní stanice, účastnit se kurzu ornitologie, exkurzí, přednášek a konferencí.

ČSO vydává dva odborné časopisy, magazín Ptáčí svět a další odborné, naučné a propagační tiskoviny.

Hornoměřolupská 34, 102 00 Praha 10 – Hostivař

Tel., fax a záznamník: +420 274 866 700

E-mail: cso@birdlife.cz

Internet: www.birdlife.cz

Děkujeme za případné finanční příspěvky, které budou určeny na podporu kampaně za zachování přírody Boletic.

Bankovní spojení: Calla: 3202800-544/0600 u GE Capital Bank, České Budějovice

ČSO: 192224339/0800 u České spořitelny, a. s., Praha 1

© Sdružení Calla a Česká společnost ornitologická, 2005

Ve spolupráci s Újezdním úřadem vojenského újezdu Boletice a Vojenskými lesy a statky ČR, s. p. a s podporou Nadace Partnerství, Velvyslanectví Nizozemského království v rámci programu MATRA a Evropského společenství. ES není zodpovědné za uvedené informace ani za jejich použití.

Text: Vít Grulich a Jan Hora

Snímky na titulní a zadní straně obálky: Petr Bürger (Vojenský újezd Boletice v prostoru Nové Vísky) a Alena Vydrová (Bezkolencová louka s kosatci sibiřskými v nivě potoka Olšiny)

Snímky: Anna Bauerová, Ondřej Bílek, Jiří Bohdal, Lucie Břejšková, Petr Bürger, Jiří Flíček, Jiří Formánek, Josef Hlásek, Lubomír Hlásek, Jaroslav Hruška, Bohuslav Kloubec, Jana Kubová, Jan Ševčík, Alena Vydrová
Mapa: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR - Zdeněk Kučera

Příprava do tisku: Miloslav Torn, Jan Hora a Vladimír Molek • Tisk: JAVA Třeboň • Náklad: 8000 výtisků

